

SİYASİ LİDER İMAJINA ETKİ AÇISINDAN FOTOĞRAFIN ROLÜ: 2017 HALKOYLAMASI ÖRNEĞİNDE LİDERLERİN SOSYAL MEDYA FOTOĞRAFLARI¹

THE ROLE OF PHOTOGRAPH IN TERMS OF EFFECT ON POLITICAL LEADERS'
IMAGE: POLITICAL LEADERS' SOCIAL MEDIA PHOTOGRAPHS IN THE SAMPLE
OF 2017 REFERENDUM

Salih GÜRBÜZ²

Öz

Günümüzde görsel faktörlerin siyasi lider imajına olan etkisi üzerine çeşitli çalışmalar yapılmaktadır. Sosyal medyanın son siyasal kampanyalarda liderler tarafından daha çok kullanıldığı ve özellikle görsel içerikli paylaşımların tercih edildiği bilinmektedir. Bu bağlamda siyasi liderler seçmenin zihninde olumlu imajlar edinmek için sosyal medya hesaplarında fotoğraf paylaşmaya ayrı bir önem vermektedir. Böylece liderlerin seçmeniyle fotoğraf üzerinden bir iletişim dili kurmaya çalıştığı ifade edilebilir. Fotoğraflarda sunulan liderlerin kıyafet tercihleri, beden dilleri gibi birçok görsel özellikleri zaman zaman medyada gündem oluşturabilmekte ve bunlar seçmenlerin algılarına etki edebilmektedir. Görünürlüğe katkı sağlayan sosyal medya araçları sayesinde, liderler mesajlarını kolayca ve hızlıca paylaşabilmekte ve kamusu da onları yakından tanıyabilmektedir. Bu çalışmada fotoğrafın liderlerin imajı üzerindeki rolü göstergebilimsel olarak araştırılmıştır. Bu amaçla 16 Şubat 2017- 15 Nisan 2017 tarihleri arasında Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın, Başbakan Binali Yıldırım'ın, Cumhuriyet Halk Partisi lideri Kemal Kılıçdaroğlu'nun ve Milliyetçi Hareket Partisi lideri Devlet Bahçeli'nin sosyal medya hesaplarında paylaşılan fotoğrafları analiz edilmiştir. Çalışmanın sonucu olarak; liderlerin imajları genelde eşitlikçi, tarafsız, güçlü, dürüst, samimi, sevgi dolu ve geleneksel olarak belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Siyasal İletişim, Lider İmajı, Fotoğraf, Sosyal Medya, Göstergebilim, Halkoylaması

Abstract

Today, there are various studies on the effect of visual factors on the image of political leader. It is known that social media is used more often by the leaders in recent political campaigns and especially the visual content have been preferred. In this context, political leaders place particular importance to share photos on their social media accounts in order to obtain positive images in the voters' mind. So it can be said that the leaders try to establish a communication language with their potential voters via photographs. Many of the visual features of the leaders presented in the photographs, such as clothing preferences and body language, can form agenda in the media from time to time, and they can affect the perceptions of voters. Owing to the social media tools, which contribute visibility, leaders, can share their messages easily and fast and their public can know them well. In this study, the role of photograph on political leaders' image was studied by semiotic analysis. For this purpose, the photographs which were shared on the official social media accounts of Recep Tayyip Erdogan (President of the Republic of Turkey), Binali Yıldırım (Prime Minister of the Republic of Turkey), Kemal Kılıçdaroğlu (Leader of the Republican People's Party) and Devlet Bahçeli (Leader of the Nationalist Movement Party) were analyzed between the dates of 16 February and 15 April 2017. As a result of the study, the image of the leaders are determined as hopeful, reliable, trustworthy, serious, determined, social, respectful for diversity, authoritative, strong, sincere, friendly, energetic, assertive, self-confident.

Keywords: Political Communication, Leader Image, Photograph, Social Media, Semiotic, Referendum

¹ Bu çalışma, 10-11 Mayıs 2018 tarihlerinde İzmir'de Ege Üniversitesince düzenlenen "Gelenekselden Dijitale Uluslararası Medya Araştırmaları" isimli sempozyumda bildiri olarak sunulmuştur.

² Dr.Öğr.Üyesi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, gurbuzsalih@hotmail.com,
ORCID: 0000-0002-5690-8136.

Giriş

Bir fotoğraf karesi bir anı olduğu gibi bitirip kayıt altına alınmış gerçeklik olarak kayda geçiriyor. İşte tamda yanlı ve yanılımlı imgeler çağında oluşturulan imajların biraz daha gerçeğe yakın sunumu ise bir fotoğraf karesinde görülebilir. Bir fotoğrafta, fotoğrafı çekenin etkisi olduğu kadar, fotoğrafı çekilenin de etkisi olabilmektedir. Çeşitli etkenlerin biçimlendirmesine ne kadar maruz kalınırsa kalınsın, fotoğraftaki her ne ise onun gerçekliğinin bozulmamış görüntüsünden özellikler fotoğraf okuyucusu tarafından fark edilebilir. Böyle bir fark ediş ise bu çalışma kapsamında araştırmacının göstergebilimin materyallerini kullanması koşuluyla çözümlenmeye çalışılacaktır. Ancak bunun neticesinde yanılığın ve yanılığın negatif boyunduruğunda kalan imajın içinde gerçeğin de sunulabileceği düşüncesinden hareketle bir değerlendirme yapılabilir. Ayrıca, Barthes'in (2016) işletmeci olarak ifade ettiği fotoğrafçının gördüğü ve göstermek istediği yani oluşturmak ya da pekiştirmek istediği imajın neler olduğu da yorumlanmaya çalışılacaktır. Bu çalışmada ele alınacak olan lider fotoğraflarının liderlerin imajındaki rolü araştırılırken, fotoğraf karesinde belirlenmiş olan çerçevenin içindeki bireyin üzerinde taşıdığı renklerden, yüzündeki ve bedeninde ki hareketlere kadar fotoğraftaki bireyin hedef kitesine kendi hakkında neler anlatmak istediği incelenmiştir. Barthes bireyin bir mercek tarafından izlendiğini hissettiğinde her şeyin değiştiğini ve kendisini poz verme işlemine verdiğini, kendisi için farklı bir beden yarattığını ve görüntü öncesinde kendini dönüştürdüğünü ifade etmektedir (Barthes, 2016:23). Bu anlamda fotoğrafı çekilen herkeste kuvvetle olabilecek bu poz verme durumu, merceğin sürekli takibinde olan liderler içinde geçerli kabul edilebilir. Ayrıca sürekli kamera önünde bulunan liderler için poz verme eyleminin bir alışkanlığa dönüşebileceği düşüncesinden hareketle, liderlerin mercek önündeki hallerinin de zamanla doğal bir hal aldığı da ifade edilebilir. Bu açıdan düşünüldüğünde ise liderlerin fotoğraflarında doğal ve doğala dönüşmekte olan imajlarının olabileceği değerlendirilebilir. Böylece lider imajlarının gerçekliğe olan uyumu verilen pozun ne kadar bedenleştiği ile ilgilidir denilebilir. Ayrıca fotoğrafçının ve fotoğrafı çekilenin bir insan olduğu düşünüldüğünde kişinin imajı hakkında araştırılmaya değer verilerin olabileceği bu çalışmanın önemini ortaya koyması bakımından değerli olarak ifade edilebilir.

1. Fotoğraf ve İmaj

“Işık –yazısı” anlamına gelen fotoğraf (Clarke, 2017:14), okumayla anlaşılacak bir göstergedir. Çizgen (2009:14) ise fotoğrafın düz olarak algılanmasının yeterli olmayacağını, onun arkasındaki dünyanın keşfedilmesini ve anlanması gereğini ifade etmektedir. Ayrıca Bate (2013:31-32) fotoğrafın belli bir bağlamın ürünü olduğunu ve “anlamı” kodladığını ifade etmekte ve fotoğrafın taşıdığı anlamların (tarihsel ya da toplumsal, bireysel, estetik, politik ve ideolojik) sorgulanması gereğine işaret etmektedir. Barthes de (2014:148) fotoğrafın bir döndürme gücüne sahip olduğu varsaymakta ve bu sebeple çözümlenmesi gerektiğini ifade etmektedir. Walter Benjamin fotoğrafik yapıyla insan arasındaki mesafenin kalkmasında fotoğraf yazılarının önemini ifade eder ve fotoğraf ile okuryazarlık arasındaki ilişkiyi ise “Gelecekte okuma yazma bilmemek, fotoğraf çekmeyi bilmemek demek olacak” ifadesini aktararak bu duruma önemli bir bakış açısı getirir. Bir diğer ifadeyle fotoğraf yazıları olmadan fotoğrafik yapı ile insanlar arasında bir mesafe olacağına işaret etmektedir (2014:53). Susan Sontag (1975) fotoğrafik okumanın önemini, “çıplak gözle görünmeyi göstermesi” şeklinde açıklamaktadır. Berger ise fotoğrafın eşsiz gücünü gözle görünür sınırlılıktan aldığını ve fotoğrafın gösterdiği şeyin gösterilmemiş olanı akla getirdiğini ifade eder. Diğer bir ifadeyle bir fotoğrafın etkili olmasını var olanı gösterdiği kadar olmayana da gösterebilmesine bağlar. İmgenin her çeşidinde olduğu gibi fotoğraflarda da bir görme biçimi vardır. Çünkü

fotoğraflarda, ne kadar az olursa olsun, fotoğrafçının sınırsız görünüm ihtimalleri içinden o görünümü seçtiği fark edilir (Berger, 2017: 38).

Böylece fotoğrafçının, fotoğrafı çekilen kişinin imajına yönelik kasıtlı bir çaba ile o fotoğrafı çektiği düşünülebilir. Liderler hakkında okuma yapmak için seçilen fotoğraflarda bu işletmecî mantığın ürünleri olan fotoğrafların da olabileceği düşünüldüğünde, imaj kaygısının fotoğrafa yansıdığı da ifade edilebilir. Siyasi liderlerin imajları bağlamında düşünüldüğünde, olumlu imaj oluşturmada ve imajı kuvvetlendirmede fotoğrafların önemli bir görev üstlendiği ifade edilebilir. Böylece liderlerin fotoğraflar aracılığıyla neler anlatmak istediği dikkatli bir okuma bilincini gerektirir. Bu gerekliliği Berger (2017:39), her fotoğrafın hakikate ilişkin bütünsel bir görüşü deneme, onaylama ve inşa etme aracı olmasına bağlar. Bu sebeple fotoğrafın ideolojik mücadelede önemli bir görevi olduğunu özellikle ifade eder. Berger ve Benjamin'in ifade ettiklerinden fotoğrafın izleyicisine bir okur görevi yüklediği anlaşılmaktadır. Böylece fotoğraf, hakkında inceleme ve çözümleme yapılması gereken bir araştırma alanı olarak ifade edilebilir.

Sontag (2010:187) günümüzde gerçek olan şeylere bir görüntünün / resmin özelliklerinin atfedildiğine yönelik bir eğilimin olduğunu ifade etmektedir. Bu anlamda fotoğrafların imaj oluşturmada bir role sahip olduğu değerlendirilebilir.

2. İmaj ve Siyasi Lider İmajı

İmaj, insanların zihninde oluşan anlam, algı, izlenim olarak ifade edilmektedir. İmaj fark yaratan, ayrıştırıcı ve yönlendirici bir etkiye sahiptir. Başat olma arzusunun besleyicisidir. Yatırım yaptıkça bireyin değerine katkı sağlayan bir araçtır. Sabır ve emek ürünü olmakla birlikte anlık bir hatayla sahibine zarar ettirebilen bir özelliği vardır.

Günümüzde imaj (imge) üretimi sanayileşmiş ve bu sanayi toplumun bir belirleyeni olmuştur. İmaj (imge) üç belirleyenin; gösteren, gösterilen ve gösterge bileşkesinden oluşup 'tek'e ulaşmış bir anlamsal boyutun ifadesidir. Anlatılmak istenen şey yani anlam ise imajda (imge) gizlidir. İmajı (imge) oluşturan göstergelerin çözümlenebilmesi; kodların açılma ve şifrenin çözülebilmesi, ancak ortak gösterenleri kullananlar yani aynı kültür içinde yaşayanlar arasında oluşabilir. Böylece imaj kendini algılayacak bir kitle olduğunda ortaya çıkar ve bir anlama sahip olur (Yazıcı, 1997:12-21). Liderlerin seçmen üzerinde oluşturduğu ilk izlenimler önemli düzeyde görsel özelliklerden beslenmektedir. Liderin giyimi, duruşu, fiziksel görünüşü, el-kol hareketleri, jest ve mimikleri, bakışları ve diğer etkileyici özelliklere sahip olan liderler seçmen nazarında olumlu bir algıyla karşılık bulmaktadır. Fiziksel bakımdan çekici olan bir lidere duyulan sevgi, liderin paylaştığı fikir ve düşüncelerinden seçmence kabul görmesine etki etmektedir (Güllüoğlu, 2016: 168). Sosyal medya kullanıcıları siyasi liderlerin sosyal medyada paylaştıkları mesajlarını takip etmekte ve siyasi fikirlerini bu ortamlarda tartışmaktadır. Böylelikle sosyal medyanın seçmenin oy kararlarına etki ettiği düşünülmektedir (Gürbüz ve Aydın, 2017:534). Hemen herkesin kullandığı ama herkesin bildiği ve mesajlarına maruz kaldığı yeni medya sayesinde siyasiler imajlarını oluşturmada, korumada, pekiştirmekte ve yönetmektedir. Bu sebeple siyasi liderler sosyal medya hesapları üzerinden siyasal kampanyalarını desteklemek adına fotoğraflarını seçmeniyle paylaşmaktadır.

Siyasi aktörler hedef kitleler nezdinden görsellerin ve özellikle kendi portrelerinin gücünün her zaman farkında olmuştur. Antik çağlardan günümüze kadar siyasi aktörlerin tasvirleri kamunun algısının şekillendirilmesinde ve oluşturulmasında önemli bir role sahip olmuştur (Karadimitriou ve Veneti, 2016: 322). Siyasi liderler seçmeni etkilemek ve destek almak için genelde Aristo'nun retorik kuramını ikna etmek için kullanırlar. Artık günümüzde gelişen teknolojinin sunduğu olanaklar sayesinde, retorik sadece adayların konuşmalarında

değil, adayların «fotoğraflarında» da kullanılmaktadır (Karakoç ve Taydaş, 2016:245-246). Bu noktada Hoffman (2011) çalışmasında siyasi aktörün görüntüsünün de sözel olmayan bir retorik türü olduğunu ifade etmektedir. İyi de olsa kötü de olsa, devlet adamları sadece kendi ülkelerini değil, ayrıca halkının görünen yüzü ve ülkesinin değerlerinin dış dünyada bir temsilcisi olur (Beeson, 2014:1). Bu sebeple liderlerin tüm medya ortamlarında her an görünebilir olma durumu, liderlerin vereceği görüntülerde dikkatli olmasını gerekli kılmaktadır. Fotoğrafın bir temsil özelliğinin olması ve bu temsilin de sadece lideri değil liderle eşleşen tüm diğer unsurlar hakkında kamunun algısını etkileyebilmektedir. Çünkü, bir siyasi aktörün görsel görünüşü onun kişiliğinin de önemli bir bileşenidir (Hoffman, 2011:324). Bu noktada Barthes (2014:148-149) siyasi liderlerin fotoğraflarında adayın dürtüleri, tüm ailesel, düşünsel, hatta cinsel durumlarının seçmene yansıdığını ve adayın fotoğrafının kendisiyle seçmen arasında bir bağ kurduğunu ifade etmektedir.

3. Yöntem

İnsanoğlu göstergelerin, biçimlerin, simgelerin ve imgelerin kuşattığı bir dünyada yaşamakta, iletişim kurmak için göstergelerle düşünce, görüş ve yeni olan herhangi bir ürünü diğer insanlarla paylaşmakta ve göstergeler sayesinde düşünüp, konuşmaktadır. Sosyal hayattaki bir davranış, kullanılan parfüm, giyilen elbise, bıyık, toplumsal olarak kullanılan her şey bir gösterge olup, bir iletişim değeri taşımaktadır. Bu sebeple göstergelerin kaçınılmaz varlığını iyi anlamak ve doğru şekilde kullanmayı öğrenmek gerekmektedir. Göstergelerin doğru algılanması ve yorumlanması ise eğitim ve deneyimle ilişkilidir (Günay, 2012: 12-14). Fotoğrafın okuma sürecinde fotoğrafı çeken, çekilen ve okuyan (gören) arasında kurulan bir ilişki vardır. Roland Barthes anlamlandırma işleminde düzanlamsal ile görüntüde yer alan herhangi bir öğenin gerçek anlamının kastettiği yani bir jest, bir ifade, bir nesne gerçekte neyse odur. Bakılan şeyin sade bir şekilde tanınmasıdır. Fakat fotoğraf okuyucusu bu tanıma sürecinden hemen sonra sahnedeki öğelerin yananlamsal yönünü meydana getiren ikinci bir anlam düzeyine ulaşır. Asıl olan fotoğrafik mesajın üzerine ikinci bir anlam yüklenmesi olarak ifade edilen yananlam; göstergeleri, belirli bir toplumun uygulamaları gereğince belli anlamlarla donatılmış jestler, tutumlar, ifadeler, renkler ve efektlerdir (Clarke, 2017:35). Bir diğer ifadeyle yan anlam bir imgenin çağrıştırdığı asıl anlamın dışında ortaya çıkan çağrışımlar olup, izleyicinin duygu, heyecan ve kültürel değerleriyle buluştuğunda meydana gelen etkileşimdir (Ertan ve Sansarcı, 2017:32). Görselleri okumak toplumbilimsel, göstergebilimsel ve ruhbilimsel olmak üzere 3 farklı yöntemle yapılmaktadır. Göstergebilimsel çözümleme yönteminde, gösteren ve gösterilen arasındaki ilişki görsellerde düz anlam ve yan anlamı meydana getirmekte, yapısal anlamda görselin çözülmesi de bu yolla oluşmakta ve izleyicinin ilk bakışında algılanmayan yan anlamların çözümü için izleyicinin altyapı bilgisi devreye girmektedir. Gösteren ve gösterilen kavramlarıyla adlandırılan iki bileşenin neticesinde gösterge kavramı ortaya çıkmaktadır. Gösteren kavramının içinde yer alan imgelerin arka planındaki anlam ve kavramlar kümesi gösterilen kavramını tanımlamaktadır. Gösteren ise imgelerin birlikteliği şeklinde ifade edilmektedir (Ertan ve Sansarcı, 2017:30-34).

Saussure, işaret ve bileşenlerinin anlamı nasıl inşa ettiğini parçalara odaklanarak incelemektedir. Bu bakımdan, hakkında çalıştığı dilbilimsel işarete ait iki bileşenden söz eder: gösteren (signifier) ve gösterilen (signified). Formül olarak gösteren ve gösterilenin toplamının işaret sonucunu (gösteren + gösterilen =işaret) verdiğini ifade eder. Gösteren, bir işaretin maddi karşılığıdır: bir resim, yazılı bir kelime ya da sözlü bir ses; gösterilen gönderme yapılan zihinsen görüntüdür (Bate, 2013:55).

Bu çalışma kapsamında da siyasi liderlerin fotoğrafları gösterge, gösteren ve gösterilen ilişkisi bağlamında ele alınacaktır. Bu çalışmada incelenen fotoğraflar 16 Şubat

2017-15 Nisan 2017 tarihleri arasında Cumhurbaşkanı R. Tayyip Erdoğan'ın, Başbakan Binali Yıldırım'ın, Cumhuriyet Halk Partisi lideri Kemal Kılıçdaroğlu'nun ve Milliyetçi Hareket Partisi lideri Devlet Bahçeli'nin sosyal medya hesaplarındaki paylaşımlarından amaçlı örnekleme yöntemiyle seçilmiştir. Amaçlı örnekleme yöntemi araştırmacının kendi bilgi ve deneyimiyle, kendi kişisel gözlemlerinden hareketle araştırmanın amacına en uygun birimlerin örnekleme dahil edilmesidir (Gülbüz ve Şahin, 2016:134).

4. Bulgular ve Yorum

Şekil 1:Recep Tayyip Erdoğan 9 Nisan 2017 Tarihli Twitter Fotoğrafı.

Gösterge: Recep Tayyip Erdoğan'ın Twitter Fotoğrafı.

Gösterenler: Gömlek, ceket ve yelek giymiş, sağ el işaret parmağını ileri doğru yöneltmiş, güneş gözlüklü, ayakta duran Recep Tayyip Erdoğan, “Aşkıımız Memleket, Millet için evet”, “Evet sözde karar da milletin” ve daire içinde Evet Sloganı.

Gösterilenler: Üç kesitte değerlendirilen bu fotoğrafın ilk kesitinde Recep Tayyip Erdoğan'ın gömlek tercihlerinde sıklıkla kullandığı renkler arasında yer alan beyaz, takım elbisede ise lacivert gösterilmektedir. Beyaz taşıdığı anlamları sebebiyle seçmenin zihninde dürüst, şeffaf, eşitlikçi ve umut verici bir lider imajını ifade ederken, kravatın takılmaması seçmenle kurulan iletişimde mesafeyi kaldıran halkın içinden ve samimi bir lider imajına dikkat çektiği belirtilebilir. Ceketin iliklenmemesi seçmene duyulan saygıyı ve lacivert renkli ceket ise seçmen üzerinde inandırıcı, güçlü, otoriter ve karizmatik bir lider imajını gösterdiği yorumu yapılabilir.

İkinci kesitte ise sağ el işaret parmağı, ciddi ve gergin bir yüz ifadesi ile hassas bir konu hakkında uyarıda ve tehditte bulunduğu görülmektedir. Bu ise liderin otoriter algısını pekiştirmekle birlikte; milletini işaret ederek seçmenine yaklaşmakta olan seçimi hedef gösterdiği düşünüldüğünde karar vericinin millet olduğunu söyleyerek seçmen nezdinde seçmenin kararına saygılı bir lider algısına sebep olduğu da belirtilebilir.

Son kesitte ise tüm zemini kaplayan tekrar eden kırmızı renkli sloganlar ile Türk milletine duyulan aşkın sevginin ifade edildiği, bunun da kırmızı renkle kuvvetlendirildiği belirtilebilir. Ayrıca liderin sevgi dolu, memleket sevdalısı olarak algı uyandırdığı düşünülebilir.

Şekil 2:Recep Tayyip Erdoğan 7 Nisan 2017 Tarihli Twitter Fotoğrafı

Gösterge: Recep Tayyip Erdoğan'ın Twitter Fotoğrafı.

Gösterenler: Kravat, gömlek, yelek ve ceket giymiş Recep Tayyip Erdoğan. Yöresel kıyafetler giymiş iki kız çocuğu.

Gösterilenler: Mavi kravatlı, gömlekli, yelekli ve ceketli, sağ eli bir kız çocuğunun yanağına dokunan ve yüzünde sevgi şefkat ifadesi olan bir lider. Başlarında sarı ve kırmızı renklerden oluşan çiçek motifleriyle işlenmiş tülbent ve bordo renkli fes olan yaşadıkları şehrin yöresel kıyafetlerini giymiş, yüzlerinde tebessüm olan iki kız çocuğu. Çocuklardan birisinin gözleri ileriye (ufka) doğru umutla baktığı da ayrıca gösterilenler arasındadır.

Birinci kesitte Recep Tayyip Erdoğan'ın yoğun bir mavi tercihi dikkat çekmektedir. Mavi renkli gömlek, yelek, ceket ve kravat tercihi; mavinin simgelediği anlamlar bakımından liderin ülkesine duyduğu sevgisini, halkın kendisine ve söylediklerine güvenmesini, milletine, ülkesine ve davasına olan sadakatini, ülkesine ve milletine olan adanmışlığını ifade ettiği yorumu yapılabilir. Böylece sevgi dolu, güvenilir, sadakatli, adanmış bir lider imajına çağrışım yapıldığı değerlendirilebilir.

İkinci kesitte ise yöresel kıyafet giymiş olan kız çocukları ile ülkenin geleneklerine ve kültürüne bağlı geleneksel bir lider algısı oluşturduğu ifade edilebilir. Kız çocuklarından birinin yanağına bir baba şefkatiyle dokunması milletle samimi ve içten iletişim kuran bir lider imajı oluşturmaktadır. Son kesitte ise çocuklardan birisinin ileriye yukarı doğru bakan gözlerinde ki umut dolu bakış ile giydikleri kıyafetlerdeki yoğun sarı rengin işaret etmek istediği umut ve mutluluk anlamlarıyla bütünleşik bir mesajı barındırdığı düşünülebilir. Toplumsal birlikteliğe ve birlikte yaşama kültürünün bir ifadesi olarak sarı renk toplumun tüm kesimlerine birlik ve beraberlik mesajının da verilmek istendiğini düşündürebilir.

Şekil 3: Binali Yıldırım 14 Nisan Tarihli Instagram Fotoğrafı

Gösterge: Binali Yıldırım'ın Instagram Fotoğrafı.

Gösterenler: Gömlek ve takım elbise giymiş bir lider ve kız ve erkek çocuklar.

Gösterilenler: Kravatsız beyaz bir gömlek ve lacivert ceketle ilköğretim çağındaki yüzlerinde tebessüm olan çocukların arasında yüzünde belirgin bir memnuniyet ifadesi olan bir lider.

Binali Yıldırım'ın bu fotoğrafı üç kesitte incelenebilir. Birinci kesitte liderin çocuklarla iç içe olmaktan memnuniyet duyduğu yüzündeki tebessüm ile açıkça gösterilmektedir. Gömleğin beyazlığı çocuklarla uyum içerisinde bir masumiyet ve doğallık ifadesi olarak belirtilebilir. Lacivert rengin inandırıcılık etkisi yüzdeki tebessümü pekiştirdiği belirtilebilir. Lacivert rengin çağrışımlarından yola çıkarak seçimden hemen bir gün önce paylaşılan bu resimle verimli bir seçim döneminin geçirildiği ve başarının da elde edileceğine yönelik bir anlamlandırma da yapılabilir. Böylece doğal, samimi, güvenilir ve başarılı imajına yönelik mesajların verildiği düşünülmektedir.

İkinci kesitte ise renkli kıyafetler giyinmiş çocuklar ile ülkenin tüm farklılıklarıyla iç içe bir lider; sevginin, mutluluğun, iyiliğin, saflığın ve güzelliğin sembolü olan çocuklar aracılığıyla tüm halka duyulan sevgi, halkın iyiliğini mutluluğunu düşünen, güzel günlerin vaadinde bulunan bir lider imajının ifade edildiği yorumlanabilir. Memleket sevdalısı, ümitli, doğal, Böylece seçmenin zihninde güçlü, otoriter, karizmatik ve başarılı bir lider imajını uyandırmak istediği belirtilebilir.

Üçüncü kesitte ise fotoğrafın anlamını pekiştirme niyeti ile aktarılan mesaj dikkat çekmektedir. "Bu ülkenin, bu toprağın çocuklarına ahdimiz var. Gözünüzdeki ışığın azalmasına izin vermeyeceğiz" mesajı ile ikinci kesitte ifade edilmeye çalışılanların mesajla uyum içerisinde olduğu ifade edilebilir. Binali Yıldırım'ın paylaştığı bu mesajla çocukların bu ülkenin mevcudiyetinin yegane dayanağı olduğu ve çocukların her zaman önceleyen çalışmaların hem kendisinin hem de başbakanı olduğu hükümetin ana hedefleri arasında olduğu ifade edilmek istenmiş olabilir.

Şekil 4: Binali Yıldırım 26 Şubat Tarihli Instagram Fotoğrafı

Gösterge: Binali Yıldırım'ın Instagram Fotoğrafı.

Gösterenler: Gömlek, kravat, takım elbise giymiş ve sağ eli kalbinin üzerinde tebessüm eden bir lider ve zeminde parti logosu ve fotoğrafla ilgili mesajlar.

Gösterilenler: Üç kesitte el alınabilecek fotoğrafta ön planda lacivert ceket ve kravatı, beyaz gömleği ile Binali Yıldırım, ikinci kesitte kalbin üzerine konulan sağ el, üçüncü kesitte zeminde görülen fotoğrafın üst kısmında yer alan partinin logosu ve dördüncü kesitte ise fotoğrafla beraber paylaşılmış mesaj değerlendirilecektir.

Birinci kesitte eşitliğin ifadesi olarak da kabul gören beyaz renkli gömlekle eşitlikçi bir lider imajının lacivert ceket ve kravatla inandırıcılığı artırılmış ve halkın nezdinde başarılı ve güçlü, otoriter ve karizmatik bir imaj bırakma isteği lacivert ile ifade edilmiştir. Böylece seçmenin zihninde güçlü, otoriter, karizmatik ve başarılı bir lider imajını uyandırmak istediği belirtilebilir.

İkinci kesitte ise, sağ elini kalbin üzerine koyma ritüeli bu seçim döneminde Binali Yıldırım tarafından oldukça sık tercih edilmiştir. Bu şekilde bir selamlama ile millete duyulan sevgi, şükran, minnet duyguları dile getirilirken, ayrıca milletin kendine olan güven ve inancının farkında olarak rahat ve huzurlu bir kişilik yapısında algılanmasına sebep olmaktadır denilebilir.

Üçüncü kesitte partinin flulaştırılmış parti amblemi dikkat çekmektedir. Böylece bu seçimin bir parti seçimi olmadığı mesajının verilmek istediği yorumlanabilir. Ayrıca liderin ön planda tutulması ile liderin imajının güçlendirildiği de düşünülebilir.

Son kesitte ise fotoğrafla birlikte paylaşılan: "16 Nisan günü sandığa siyasi kimliğimizle değil, milli hassasiyetimizle, birliğimizle, kardeşliğimizle gideceğiz" mesajı ile bu seçimde siyasi farklılıkların ortadan kalktığı ve milli hassasiyetlerin ön planda olduğu ifade edilirken, siyasi tarafsızlığın bir kenara bırakılması yönünde bir anlamlandırma yapıldığı düşünülebilir. Seçim sonucu ne olursa olsun kardeşliğin ve birliğin devamına yönelik bir mesaj da verilmiştir. Böylece tarafsız bir lider imajı ön plana çıkarılmıştır denilebilir.

Şekil 5: Kemal Kılıçdaroğlu 22 Şubat Tarihli Facebook Fotoğrafı

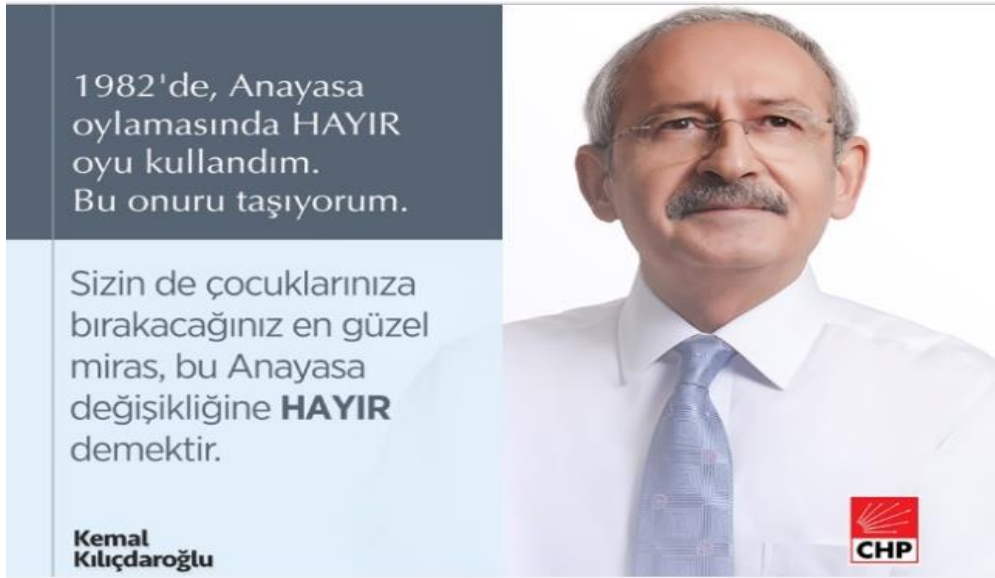
Gösterge: Kemal Kılıçdaroğlu'nun Facebook Fotoğrafı.

Gösterenler: Gömlek ve kravatlı, hafif tebessüm eden ve yüzü sağa doğru yukarı bakan bir lider ve sağ alt zeminde partinin logosu, liderin ismi, fotoğrafın üzerine yazılmış bir metin.

Gösterilenler: Kemal Kılıçdaroğlu'nun fotoğrafı üç kesite ayrılarak incelenebilir. İlk kesitte iyilik ve doğruluğun sembolü olarak bilinen mavi gömlek ve gömleğin içine konumlandırılmış olan Türk bayraklı seçmenle bütünleşik bir fotoğraf ile liderin milletine sadakatli ve halktan biri olduğu imajı belirtilmek istemiştir. Kırmızı kravatın Türk bayrağındaki kırmızı ile olan uyumu bayrağa ve ülkeye olan bağlılığını ifade ettiği düşünülebilir. Böylece liderin sadakat algısına yönelik mesajlar verdiği düşünülebilir. Ayrıca gücün sembolü olan kırmızı ile gücünü millettten alan güçlü bir lider imajının da sunulduğu belirtilebilir. Bununla birlikte kırmızı ile siyasal kampanya dönemindeki kararlı lider tutumuna da gönderme yapıldığını da düşündürmektedir.

İkinci kesitte liderin sağa yukarı doğru tebessümle bakan yüzünden gelecekte umutlu bir lider imajının verilmek istendiği söylenebilir.

Üçüncü kesitte "Bu bir siyasi parti seçimi değildir. Bu seçim; bir arada, huzur içinde, özgür biçimde yaşayabilmenin seçimidir" sloganı dikkat çekmektedir. Binali Yıldırım'ın 26 Şubatta paylaştığı yukarıda aktarılan mesajı ile uyumlu bir mesaj olduğu değerlendirildiğinde, her iki liderin de bu seçimin bir siyasi seçim olmadığına özellikle vurgu yaptığı, birlik ve beraberlik mesajını verme konusunda benzer hassasiyeti taşıdıkları da ifade edilmelidir.

Şekil 6: Kemal Kılıçdaroğlu 28 Mart Tarihli Facebook Fotoğrafı

Gösterge: Kemal Kılıçdaroğlu'nun Facebook Fotoğrafı.

Gösterenler: Koyu fon üzerinde “1982’de Anayasa oylamasında HAYIR oyu kullandım. Bu onuru taşıyorum.” yazılı bir mesajı ile açık renkli bir fon üzerine “ Sizin de çocuklarınıza bırakacağınız en güzel miras, bu Anayasa değişikliğine HAYIR demektir.” yazılı bir mesaj ile gömlek ve kravat giymiş göğüs planda çekilmiş başı öne ve yukarıya doğru bakan ve yüzünde tebessüm olan fotoğrafıyla Kemal Kılıçdaroğlu ve fotoğrafın sol alt köşesinde ise CHP logosu.

Gösterilenler: Üç kesitte ayrılan bu fotoğrafın ilk kesitinde Kemal Kılıçdaroğlu’nun gömlek seçiminde herkesle anlaşabilecek kadar geniş görüşlü olmayı da simgeleyen beyaz renk tercihi ile fotoğrafta paylaşılan mesajın uyum içinde olduğu ifade edilebilir. Böylece tüm seçmene samimi bir şekilde davette bulunarak kendi üzerinden verdiği örnekle oy tercihlerinin yönüne işaret etmek istemiştir. Diplomatik ve ciddiyetin simgesi olduğu ifade edilen gri renkli kravat ile vermek istediği mesajın da önemine dikkat çektiği belirtilebilir. Böylece ciddi, umutlu, olumlu, geniş görüşlü ve samimi bir lider imajının verilmek istendiği ifade edilebilir.

İkinci kesitte ise koyu zemin üzerine paylaşılan mesajda vurgulanmak istenen anlam metinde ifade edilen “HAYIR” sözcüğü ile birlikte sunularak olumsuzluk çağrışımının pekiştirilmek istendiği düşünülebilir. Ayrıca metinde geçen 1982 Anayasasına da gönderme de bulunarak o anayasanın oylamasında da hayır oyu kullandığını ifade eden lider yapılacak olan Halkoylamasının da kendisi için aynı olumsuz düşünceleri oluşturduğunu ve kararlı duruşunu belirtmek istemiştir.

Üçüncü kesitte ise açık tonda bir fon üzerine yazılan çocuklara bırakılacak en güzel mirasın hayır oyu kullanmak olduğu mesajıdır. Bu mesajda açık fonun geleceğin aydınlığına gönderme de bulunduğu ve oyun kutsallığı ile miras kelimesi arasında kurulan bağın çocukların aydınlık geleceğine oyunuzla katkı sağlayın ifadesinin vurgulandığı belirtilebilir. Miras kelimesi ile geleneksel ancak ileri görüşlü bir lider imajının oluşturulduğu düşünülmektedir.

Şekil 7: Devlet Bahçeli 1 Nisan Tarihli Instagram Fotoğrafı

Gösterge: Devlet Bahçeli'nin Instagram Fotoğrafı.

Gösterenler: Gömlek, kravat ve ceket giyinmiş Devlet Bahçeli'nin hafif tebessümün olduğu yüz ifadesi, Devlet Bahçeli'ye sarılarak sevgisini gösteren küçük bir kız çocuğu.

Gösterilenler: Siyah bir ceket, siyah rengin ağırlıkta olduğu bir kravat, beyaz bir gömlek, yüzünde umut, şefkat ve sevginin ifadesi olan bir tebessüm olan Devlet Bahçeli ve bu duyguların sebebi olarak küçük bir kız çocuğu.

Birinci kesitte devlet ciddiyetinin bir ifadesi olarak düşünüldüğünde siyah renk ile liderin ciddiyet imajının pekiştirildiği, halkına olan açıklığının, kucaklayıcı kişiliğinin bir işareti olarak da liderin farklılıklara değer veren imajına gönderme yapması bakımından da gömlek tercihlerinde beyaz renk seçiminin manidar olduğu belirtilmelidir.

İkinci kesitte bir evladın babasına sarıldığı şekilde Devlet Bahçeli'ye sarılan küçük kız çocuğu ise; liderin güçlü, dost canlısı, babacan ve samimi imajını destekler nitelikte olduğu ifade edilebilir. Ayrıca liderin çocuktan aldığı enerji ile yüzünde oluşan şefkat ve sevgi ifadesi ise belirgin bir şekilde gösterilmektedir.

Üçüncü kesitte ise fotoğrafla birlikte paylaşılan “Bizim sevgi ve saygı dolu yüreklerimiz var.” mesajı ile Devlet Bahçeli'nin imajında sevgi ve saygı kavramlarının önemli bir yer tuttuğu belirtilmiş. Ayrıca liderin “bizim” ifadesi ile tüm Türk milletini işaret ederek milletin yüreğindeki sevgiye ve saygıya güvendiği ve bu güvenden güç aldığı da gösterilmek istenmiş olabilir.

Şekil 8: Devlet Bahçeli 15 Mart Tarihli Instagram Fotoğrafi

Gösterge: Devlet Bahçeli'nin Instagram Fotoğrafi.

Gösterenler: Gömlek, kravat ve ceket giyinmiş Devlet Bahçeli'nin hafif tebessümlü yüz ifadesi, kırmızı zemin üzerinde “Bu Ülke için Yeminimiz var Vazgeçilmez!” sloganı, Elazığ mitinginin gün, yer ve saatini ifade eden bilgiler, oy pusulasına basılmış “Evet” mührü, fotoğrafla birlikte paylaşılan sosyal medya mesajı: “18 Mart 2017 Cumartesi günü Saat 13.00’de Elazığ İstasyon meydanında milletimizle buluşuyoruz”.

Gösterilenler: Birinci kesitte beyaz gömlek, bordo kravat, siyah ceket, kararlı, umutlu ve seçmenin gözünün içine bakarak kurulan derin iletişim ifadesini barındıran umut ve kararlılığın olduğu tebessümle birleşik bir bakışın liderin seçmen üzerinde bırakmak istediği iddialı ve özgüvenli imajına yönelik olduğu ifade edilebilir. Devlet Bahçeli'nin genellikle tercih ettiği siyah takım elbisesi ve siyahın asaletini destekleyen bordo rengin bunu destekleyen gücü beyaz rengin güvenilirlik ve başarı sembolleri ile bir araya gelerek liderin asil, güçlü, güvenilir ve başarılı imajına katkı sağladığı ifade edilebilir.

İkinci kesitte “Bu ülke için yeminimiz var” sloganının anlamı güç, kararlılık ve meydan okumanın ifadesi olarak kabul gören bordo renk ile desteklendiği ve pekiştirildiği ifade edilebilir. Ayrıca kırmızının canlılık, heyecan ve dinamizminden beslenen bordo renk üzerinde miting duyurusunun yapılması ise seçmenin mitinge olan heyecanını artırma, ilgisini çekme ve davet etmeye yönelik olduğu ifade edilebilir. Evet yazılı mührün de bordo zemin üzerinde bir kararlılık göstergesi olarak ifade edildiği düşünülebilir.

Son kesitte fotoğrafla birlikte paylaşılan “milletimizle buluşuyoruz” mesajı dikkat çekmektedir. Tüm milletini kucaklamak isteyen ve Türkiye sınırlarında yaşayan herkesi kendisi için değerli gördüğünü ifade eden bir iletişim dilinin kullanılması liderin tüm ülke vatandaşlarına olan seslenişini belirtmektedir.

Sonuç

Günümüzde yeni iletişim teknolojilerinin baskın varlığı fotoğrafın imaj taşıyıcısı olma görevine önemli katkılar sağlamaktadır. Sürekli fotoğraflaştırılan nesneler, hızlı bir şekilde kitlelerin algılarına tesir etmesi için sağınak halde iletilmektedir. Böylece algının tercihlere olan etkisini bilen siyasilerde imajlarını fotoğraflar aracılığıyla kitlelere aktarmakta çabasıdır.

Günümüzde sözlü iletişim kitleleri etkileme bakımından yetersiz kalmaktadır. Retorik (hitabet) ne kadar mükemmel olsa da bir lider yeni iletişim teknolojilerinin tezgâhından geçen başka materyallerin yardımına ihtiyaç duymaktadır. Fotoğraf ise bu materyaller arasında

önemli bir iletişim aracı haline gelmiştir. Fotoğraf hitabetin önemli bir uzvu haline gelmiş ve kitlelerin algısını şekillendirme de sıklıkla tercih edilmeye başlamıştır. Siyasette iktidara giden yolun ikna ve iletişimden geçtiği ve çeşitli araçların kullanıldığı bilinmektedir. Bu araçlardan biri olarak fotoğraf özellikle yeni iletişim teknolojilerinin bünyesinde sosyal medyanın ev sahipliğinde çok büyük kitlelere ulaşmakta ve adayların imajlarına dair önemli bir doküman olarak işlev görmektedir. Bu çalışmada aday fotoğraflarının aday imajları hakkında önemli veriler olduğu kabul edilmiş ve ilgili bulgular ortaya konmaya çalışılmıştır.

Lider fotoğraflarının incelenmesi neticesinde Recep Tayyip Erdoğan'ın lider imajı dürüst, şeffaf, eşitlikçi, umut verici, samimi, inandırıcı, güçlü, otoriter, karizmatik, sevgi dolu, güvenilir, sadakatli, adanmış, memleket sevdalısı, saygılı, geleneksel, olarak değerlendirilmiştir. Binali Yıldırım'ın lider imajı güçlü, otoriter, karizmatik, başarılı, tarafsız, huzurlu, rahat, eşitlikçi, özgüven sahibi, inançlı, umutlu, sevgi dolu, samimi olarak ortaya konmuştur. Kemal Kılıçdaroğlu'nun tarafsız, eşitlikçi, sadakatli, halktan biri, güçlü, kararlı, geleneksel, ileri görüşlü, ciddi, umutlu, olumlu, samimi bir lider imajına sahip olduğu ifade edilebilir. Devlet Bahçeli'nin imajları ise; ciddi, net, tarafsız, eşitlikçi, güçlü, şefkatli, dost canlısı, babacan, samimi, sevgi dolu, saygılı, kararlı, iddialı, özgüvenli ve geleneksel olarak sıralanabilir.

Genel olarak tüm liderlerde eşitlikçi, tarafsız, güçlü, dürüst, samimi, sevgi dolu ve geleneksel imajlarının ortak olduğu ifade edilebilir. Liderlerin fotoğraflarından okunan imajları ile liderlerin paylaştıkları mesajlar tarafından desteklendiği belirtilmelidir. Ayrıca liderlerin beden dilleri seçmeniyle iletişim kurmak isteyen bir lider algısına da çağrışım yapmaktadır. Algıların biçimlendirilmesi için üretilen fotoğraflar, seçmen tarafından tüketilirken karar verme süreçlerinde etkili olmaktadır.

Kaynakça

- Barthes, Roland (2014). *Çağdaş Söylenler*. (Tahsin Yücel, Çev.). Metis Yayınları: İstanbul.
- Barthes, Roland (2016). *Camera Lucida Fotoğraf üzerine Düşünceler*. (Reha Akçakaya, Çev.). İstanbul: Altıkırkbeş Yayın.
- Bate, David (2013). *Fotoğraf Anahtar Kavramlar*. (Bahar Şimşek, Çev.). De Ki Basım Yayım: Ankara.
- Beeson, Mark (2014). Our leaders' image on the world stage matters. https://www.academia.edu/7366176/Our_leaders_image_on_the_world_stage_matters linkten alınmıştır. Erişim Tarihi: 17.05.2018.
- Benjamin, Walter (2014). *Fotoğrafın Küçük Tarihi*. İstanbul: Altıkırkbeş Yayın.
- Berger, John (2017). *Bir Fotoğrafı Anlamak*. (Çeviren: Beril Eyüboğlu), İstanbul: Metis Yayıncılık.
- Clarke, Graham (2017). *Güzel Sanatların Bir Dalı Olarak Fotoğraf*. (Maide Meltem Aydınar, Çev.). Hayalperest Yayınevi: İstanbul.
- Çizgen, Gültekin (2009). *Fotoğrafın Kalın Sesi Fotoğraf ve Sanat Üzerine Yazılar*. Fototrek Yayınları: İstanbul.
- Ertan, Güler ve Sansarcı, Emin (2017). *Görsel Sanatlarda Anlam ve Algı*. İstanbul: Alternatif Yayıncılık.

- Güllüpınar, Hasan (2016). Siyasal Lidere Duyulan Güvenin Liderin İmajı Üzerindeki Etkisi: 1 Kasım 2015 Milletvekili Genel Seçimleri Bağlamında Gerçekleştirilen Bir Araştırma, Şükrü Balcı (ed), *7 Haziran'dan 1 Kasım'a Türkiye'de Siyasal İletişim Uygulamaları*, Konya: Literatürk Academia.
- Günay, V. Doğan (2012). Görsel Göstergebilim ve İmgenin Anlamlandırılması, V. Doğan Günay ve F. Alev Parsa (ed), *Görsel Göstergebilim İmgenin Anlamlandırılması*, İstanbul: Es Yayınları.
- Gürbüz, Sait ve Şahin, Faruk (2016). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri. Seçkin Yayıncılık:Ankara.
- Gürbüz, Salih ve Aydın, Bayram Oğuz (2017). Siyasal Kampanyalarda İletişim Aracı Olarak Sosyal Medya: 2017 Anayasa Değişikliği Halkoylamasında Siyasi Liderlerin Instagram Kullanımları. S. Koç Akgül ve B. Küçüksaraç (Ed.), II. Uluslararası İletişim Bilimi ve Medya Araştırmaları Kongresi Bildiriler Kitabı içinde (s. 533-547). İstanbul: İstanbul Ayyansaray Üniversitesi ve Kocaeli Üniversitesi.
- Hoffman, Karen S. (2011). Visual Persuasion in George W. Bush's Presidency: Cowboy Imagery in Public Discourse, *Congress & the Presidency*, 38,3, 322-343, DOI: 10.1080/07343469.2011.602039.
- Karadimitriou, A., & Veneti, A. (2016). Political Selfies: Image Events in the New Media Field. *The Digital Transformation of the Public Sphere*, 321–340. https://doi.org/10.1057/978-1-137-50456-2_16.
- Karakoç, Enderhan, & Taydaş, Onur (2016). Aday İmajı Oluşumunda Lider Fotoğraflarının Önemi: “7 Haziran 2015 Genel Seçimleri”, Şükrü Balcı (ed.), *7 Haziran'dan 1 Kasım'a Türkiye'de Siyasal İletişim Uygulamaları*, 243-280., Konya: Literatürk Academia.
- Sontag, Susan (1975). “An Interview with Susan Sontag”, <http://bostonreview.net/susan-sontag-interview-geoffrey-movius>. Erişim Tarihi:03.07.2018.
- Yazıcı, İsmet (1997). *Kitle İletişiminde İmaj Kuramsal Bir Yaklaşım*. İstanbul: Bilim Yayınları.
- Sontag, Susan (2010). *Fotoğraf Üzerine*. (Osman Akınhay, Çev.). Agora Kitaplığı: İstanbul.